

ГЕОПОЛІТИЧНІ ФАКТОРИ ТА ЛОГІСТИКА МІЖНАРОДНИХ ТУРИСТСЬКИХ ПОТОКІВ НА ПОЧАТОК 2024 РОКУ

О.В. Колотуха

okolotuh@ukr.net

В.В. Савченко

Національний авіаційний університет, Київ, Україна

Сучасна індустрія міжнародного туризму – одна з галузей світового господарства, що найбільш швидко прогресує та, небезпідставно, розглядається економістами і як самостійний вид економічної діяльності, і як міжгалузевий комплекс. Більше того, за підсумками 2019 р. туризм за обсягами доходу посів перше місце серед провідних галузей світової економіки. За даними Всесвітньої туристської організації (UNWTO) прямий ВВП туризму за підсумками року склав 3,5 трлн. дол. США, або 4% світового ВВП. У 2019 р. кількість міжнародних туристів у всьому світі після десятиліття безперервного зростання досягла 1,5 млрд. Туризм став однією з основних категорій світової торгівлі, при цьому доходи від експорту туризму досягли 1,7 трлн. дол. США в 2019 р., що еквівалентно 28% від світової торгівлі послугами та 7% загального експорту товарів і послуг [1].

У 2020 р. міжнародний туризм зазнав найбільшої кризи через надзвичайну ситуацію у сфері охорони здоров'я, соціальної та економічної діяльності, пов'язану зі спалахом пандемії COVID-19. Через це у 2020 р. через глобальний карантин, поширені обмеження на подорожі показники розвитку туризму скоротилися більш ніж наполовину – кількість міжнародних туристів впала на 73% – було зафіксовано приблизно на 1 млрд. менше міжнародних прибуттів порівняно з 2019 р. [5, С. 155].

Період 2021-2023 рр. характеризувався поступовим виходом світової туристської галузі з цієї кризи. У 2023 р. міжнародний туризм досяг вже 88% рівня 2019 р. (рис. 1). За оцінками фахівців UNWTO, у 2023 р. по всьому світу було зареєстровано 1286 млн. міжнародних туристів, а це на 34% або на 325 млн. більше ніж у 2022 р. Це відбулося після стійкого відновлення, особливо протягом першої половини 2023 р., що підтримувалося сильним відкладеним попитом і розширенням міжнародних зв'язків [1].

Як же ж виглядала в цей період відновлення логістика міжнародних туристських потоків, особливо з точки зору світових туристських регіонів?

Єдиним регіоном, який подолав наслідки пандемії з прибуттями на 22% вище 2019 р., став Близький Схід, очоливши відновлення за регіонами. Європа досягла 94% рівня до пандемії, Африка відновилася на 96%, Америка на 90%, Південна Азія на 87%. Азіатсько-Тихоокеанський регіон досяг 65% допандемічного рівня [2].

Чотири світові субрегіони, а це – Північна Африка (+5%), Центральна Америка (+5%), Південна Середземноморська Європа (+1%) та Карибський басейн (+1%) перевищили у 2023 р. рівень до пандемії.

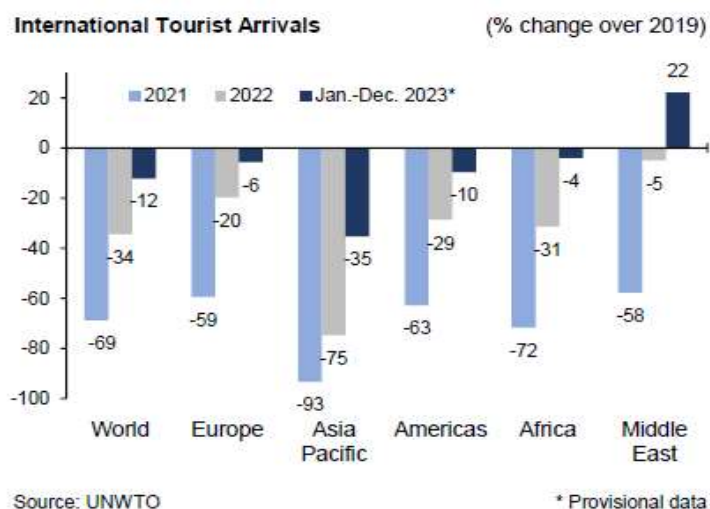

Рис. 1. Міжнародні туристські прибуття 2021-23 рр. відносно рівня 2019 р. [1]

Європа у 2023 р. прийняла 700 млн. із 1,3 млрд. мандрівників, зареєстрованих у всьому світі, або 54% від загальної кількості. Європа, традиційно залишається найбільш відвідуваний регіоном у світі, вона досягла 94% рівня до пандемії завдяки значному внутрішньорегіональному попиту та подорожам зі Сполучених Штатів. Згідно з даними Національного управління подорожей і туризму США (NTTO), подорожі США до Європи зросли на 29% (порівняно з 2022 р.) і становлять 21% від загального обсягу подорожей США за кордон. Європа також насолоджувалася сильним літнім сезоном: червень, липень і серпень становили 37% загального річного обсягу. Вересень і жовтень також були напруженими місяцями, частково через сприятливі погодні умови.

Найсильніші результати у Європі продемонстрували – Албанія, яка зафіксувала на 49% більше прибуттів у 2023 р., ніж у 2019 р. Андорра зафіксувала на 31% більше прибуттів, Ісландія та Сербія на 15%, Португалія на 11%. Туреччина показала зростання на 7%, а Греція – 4%. Франція (-1%) практично відновила рівень 2019 р., а Іспанія перевищила ці рівні на 1%. Європейські субрегіони – Північна Європа (-2%) і Західна Європа (-3%) майже наблизилися до рівня 2019 р.

Близький Схід, показавши найсильніші показники у 2023 р., лідирував у відновленні за регіонами у відносному вимірі, будучи єдиним регіоном, який подолав рівень допандемії з прибуттям на 22% більше, ніж у 2019 р. Кілька напрямків отримали надзвичайні результати, серед яких Катар (+90%) і Саудівська Аравія (+56%).

Африка у 2023 р. відновила 96% відвідувачів до пандемії завдяки значному попиту на європейських ринках, при цьому Ефіопія (+30%), Танзанія (+20%) і Марокко (+11%) перевищили свої показники 2019 р. За даними IATA, у регіоні спостерігалось стрімке відновлення міжнародного сполучення на внутрішньорегіональних маршрутах, а також до Європи та Близького Сходу.

У 2023 р. кількість прибуттів в Америку досягла 90% від 2019 р., що сприяло значному внутрішньорегіональному попиту. Інтенсивні подорожі зі Сполучених Штатів відбувалися, зокрема, у країни Карибського басейну та Центральної Америки. Сальвадор (+40%), Колумбія (+33%), Домініканська Республіка та Кюрасао (обидві +24%) мали найвищі показники у 2023 р.

Азіатсько-Тихоокеанський регіон досяг лише 65% рівня до пандемії з поступовим відновленням з початку 2023 р. після відновлення кількох ринків і напрямків. Однак показники серед субрегіонів були неоднозначними: так Південна Азія відновила 87% від допандемічного рівня, а Північно-Східна Азія лише 55%. Серед найкращих показників в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні мали Мальдіви (+10%) і Фіджі (+3%), тоді як Нова Каледонія (-4%) і Самоа (-6%) наблизилися до цього рівня.

Стійке відновлення міжнародного туризму також відбилося на показниках суміжних до туризму галузей. Так, за даними UNWTO Tourism Recovery Tracker, міжнародні повітряні перевезення та пасажирський попит відновилися на 87% від допандемічного рівня. Глобальні показники заповнюваності закладів розміщення досягли 65% [4].

Тож, у 2023 р. надходження від міжнародного туризму досягли 1,4 трлн. дол. США, що становить близько 93%, отриманих у 2019 р. Загальний експортний дохід від туризму (включаючи пасажирські перевезення) оцінюється в 1,6 трлн. доларів США у 2023 р., що становить майже 95% від 1,7 трлн. дол. США, зафіксованих у 2019 р. Попередні оцінки економічного внеску туризму, виміряного у прямому ВВП туризму (TDGDP), вказують на 3,3 трлн. дол. США у 2023 р., або 3% світового ВВП. Це вказує на відновлення TDGDP до пандемії завдяки сильному внутрішньому та міжнародному туризму [2].

UNWTO очікує, що після значного відновлення у 2023 р. міжнародний туризм відновить рівень до пандемії у 2024 р., при цьому початкові оцінки вказують на зростання на 2% порівняно з рівнем 2019 р. Реалізація цього прогнозу буде залежати від темпів відновлення в Азії та розв'язання існуючих економічних і геополітичних проблем. Дослідження Індексу довіри UNWTO засвідчує, що 67% експертів туризму вказують на кращі або набагато кращі перспективи на 2024 р. порівняно з 2023 р. Приблизно 28% очікують, що результати будуть такими ж, як у 2023 р., тоді як лише 6% очікують показники туризму в 2024 р. будуть гіршими, ніж минулого року [1].

В Азії все ще є багато можливостей для відновлення. Очікується, що нещодавнє відкриття кількох вихідних ринків і напрямків прискорить відновлення в регіоні та в усьому світі. Так, очікується, що відновлення китайського виїзного та в'їзного туризму прискориться у 2024 р. завдяки спрощенню візового режиму та покращенню авіаційної спроможності. Китай надав безвізовий режим для громадян Франції, Німеччини, Італії, Нідерландів, Іспанії та Малайзії на рік з грудня 2023 р.

Згідно з даними Trip.com, в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, особливо в таких країнах як Сінгапур, Таїланд і Малайзія, де візові вимоги більш гнучкі, у порівнянні з 2023 р. збільшилася на свято Весни (10-17 лютого 2024 р.)

кількість бронювань в'їзних подорожей з різних ринків. Вона зросла в десять разів, зокрема до Південно-Східної Азії, Японії та Республіки Корея [3].

Заходи щодо спрощення візового режиму та подорожей можуть також сприяти подорожам до Близького Сходу та Африки та всередині них. Країни Ради співробітництва Перської затоки (GCC) мають намір запровадити уніфіковану туристичну візу, подібну до шенгенської візи в Європі, тоді як Кенія та Руанда запровадили заходи для полегшення подорожей всередині Африки.

Очікується, що Європа знову досягне значних результатів у 2024 р. Румунія та Болгарія приєднаються до Шенгенської зони вільного пересування в березні 2024 р., а Париж прийматиме літні Олімпійські ігри 2024 року в липні та серпні.

Інтенсивні подорожі зі Сполучених Штатів, підкріплені сильним курсом долара США, продовжуватимуть приносити користь напрямкам як в Америці, так за її межами. Як і в 2023 р., надійні вихідні ринки в Європі, Америці та на Близькому Сході продовжуватимуть стимулювати туристські потоки та витрати в усьому світі.

Надзвичайно важливим постає *геополітичний фактор розвитку туризму*. Геополітичні та економічні перешкоди продовжують створювати серйозні проблеми для сталого відновлення міжнародного туризму та рівня довіри. Постійна інфляція, високі відсоткові ставки, нестабільні ціни на нафту та перебої в торгівлі можуть продовжувати впливати на транспортні витрати та витрати на розміщення у 2024 р. На цьому тлі очікується, що туристи все більше шукатимуть співвідношення ціни та якості та подорожуватимуть ближче до дому у відповідь на високі ціни та загальні економічні проблеми. Усе більшу роль у напрямках і виборі споживачів відіграватимуть екологічні практики та здатність до адаптації.

Критичною проблемою залишається нестача кваліфікованого персоналу, оскільки туристські підприємства стикаються з нестачею робочої сили, щоб впоратися з високим попитом на подорожі, особливо в туристський сезон.

Розвиток конфлікту між ХАМАС та Ізраїлем є фактором, який слід враховувати щодо можливого переривання подорожей на Близькому Сході, а також негативного впливу на довіру мандрівників у всьому світі. У грудні 2023 р. в Ізраїлі спостерігалось зниження кількості міжнародних прибуттів на 80% порівняно з груднем 2022 р. та на 85% порівняно з 2019 р.

Невизначеність, спричинена російською агресією проти України та іншими зростаючими геополітичними конфліктами, також продовжує обтяжувати впевненість мандрівників.

Список використаних джерел

1. barom@unwto.org. – UNWTO World Tourism Barometer. Published and printed by the World Tourism Organization, Madrid, Spain - Volume 22 • Issue 1 • January 2024. ISSN: 1728-9246

2. World Tourism Organization. info@unwto.org - www.unwto.org

3. <https://ua.trip.com> - Trip.com Group

4. UNWTO Tourism Recovery Tracker - <https://www.unwto.org/tourism-data/unwto-tourism-recovery-tracker>

5. Колотуха О., Савченко В. Вплив пандемії на макроекономічні показники розвитку міжнародного туризму. Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід / Матеріали XVII Міжнародної наукової конференції. Львів, ЛНУ, 2023. С. 155-159.

ПІДПРИЄМНИЦТВО У СФЕРІ ТУРИЗМУ: ВИКЛИК ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ТА ВІДРОДЖЕННЯ

М. М. Логвин,

Д. М. Логвин

llepta777@gmail.com

кафедра туристичного та готельного бізнесу

Полтавського університету економіки і торгівлі, м. Полтава

Прибутковий туристичний бізнес має позитивне значення для економіки будь-якої країни, адже він створює нові робочі місця, і, як правило, є першопрохідцем освоєння нових дестинацій і як каталізатор прискореного розвитку національних економік. Крім того, турбізнес це механізм з перерозподілу національного доходу на користь країн, для яких туризм є галуззю спеціалізації. Підприємництво в туризмі це мультиплікатор зростання національного доходу, сприяння зайнятості і покращанню місцевої інфраструктури і підвищення рівня життя місцевого населення. Також варто відзначити туристичний бізнес як ефективний засіб охорони природи і культурної спадщини, бо вони є основною ресурсною базою сфери туризму [1].

Слід наголосити, що підприємницька діяльність в туризмі характеризується як високою ефективністю, так і доволі швидкою окупністю інвестицій. Тому не дивно, що в сучасний період як країнах з високим рівнем соціально-економічного розвитку, так і в країнах із становленням ринкової економіки першочерговим завданням є розвиток підприємницької діяльності, в тому числі в туристичній індустрії.

Підприємництво в сучасній економіці туризму може розглядатися, як [2]:

1) бізнес – система ведення справи, яку люди створили для задоволення своїх підприємницьких потреб;

2) комерція – торгівельна діяльність фахівців, спрямована на прискорення реалізації турпослуг й одержання торгівельного прибутку;

3) франчайзинг, як особлива форма господарювання – право вести турбізнес від імені й під торгівельною маркою франчайзодавця – лідера туріндустрії.

Туризм як галузь зупинився в середині березня 2020 року. У перші місяці року кількість міжнародних туристів скоротилася на 56 відсотків, а травні – на 98 відсотків. Це призвело до втрати майже 320 млрд. дол. США у вигляді експорту, що більш ніж утричі перевищує втрати за весь період глобальної економічної кризи 2009 року. Перспективні сценарії вказували на можливе скорочення кількості туристів та надходжень від міжнародного туризму на 58-